

POLITIHØGSKOLEN

STUDIEPLAN

UTDANNING I TVERRETATLIG BEKJEMPELSE AV ØKONOMISK KRIMINALITET

15 studiepoeng

**Godkjent i høgskolestyret
5. juni 2019**

1 Innledning

Økonomisk kriminalitet er et samlebegrep for en rekke lovbrudd som primært er rettet mot næringslivet og offentlig sektor.

Økonomisk kriminalitet er som regel profittmotivert og begås gjerne i tilknytning til virksomhet som i seg selv er, eller gir seg ut for å være lovlig. Det er sjelden noen personlig fornærmet i saken, og det er ikke noe åsted i tradisjonell forstand.

Myndighetenes innsats er derfor ofte avgjørende for å avdekke denne kriminaliteten.

Alvorlig økonomisk kriminalitet begås gjerne av aktører som benytter seg av til dels kompliserte metoder. Kriminaliteten kjennetegnes også av grensekryssende strukturer og transaksjonsmønstre som er brukt bevisst for å gjøre det vanskelig og ressurskrevende å avdekke og etterforske sakene. Norge har gjennom internasjonale konvensjoner og avtaler forpliktet seg til å ivareta og håndheve lover og forskrifter knyttet til denne type aktivitet.

Myndighetenes innsats er ofte avgjørende for å bekjempe økonomisk kriminalitet og dette avdekkes ofte under kontrolletatenes kontroll/tilsyn. Kontrolletatene brukes i denne studieplanen som et samlebegrep for Arbeidstilsynet, Finanstilsynet, NAV-kontroll, Skatteetaten, Tolletaten og andre etater som arbeider med bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Forutsetningen for å få størst mulig effekt av den samlede innsatsen mot økonomisk kriminalitet er godt samarbeid mellom disse etatene og politiet.

Med bakgrunn i anbefalinger til tiltak 12 i Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet (2011 - 2014) og Strategi mot arbeidslivskriminalitet (2015), er denne utdanningen i tverretatlig bekjempelse av økonomisk kriminalitet opprettet.

Studentene skal under studiet fokusere på ett av to temaer; arbeidsmarkeds kriminalitet eller generell økonomisk kriminalitet.

2 Formål

Formålet med utdanningen er å gjøre kontrolletatene og politiet bedre kvalifisert til å bekjempe økonomisk kriminalitet gjennom høynet kompetanse og styrket samarbeid.

3 Målgrupper og opptakskrav

3.1 Målgruppe

Målgruppen er ansatte i Arbeidstilsynet, Finanstilsynet, NAV-kontroll, Politiet, Skatteetaten, Tolletaten og andre etater. Disse må arbeide, eller være tiltenkt å arbeide med, bekjempelse av økonomisk kriminalitet. Det forutsettes at søkerne fra politiet er valgt ut i henhold til lokale kompetanseplaner og at øvrige deltakere er prioriterte av egen etat.

3.2 Opptakskrav

Søkere må dokumentere følgende formelle krav:

Utdanning:

- Generell studiekompetanse

Praksis/ansettelse og andre krav:

- Et pågående arbeidsforhold i Arbeidstilsynet, NAV-kontroll, Finanstilsynet, Politiet, Skatteetaten, Tolletaten eller andre etater som arbeider med bekjempelse av økonomisk kriminalitet
- Minimum 1 års praksis i en av de ovennevnte etatene

Søkere som ikke tilfredsstillter de formelle kravene må dokumentere følgende:

- minimum 5 års relevant praksis (hvorav inntil 2 år kan være relevant utdanning) erstatter kravet om generell studiekompetanse. Ordningen gjelder kun søkere som er 25 år eller eldre.

4 Læringsutbytte

4.1 Generell kompetanse

Studentene kan etter gjennomført utdanning:

- framstå med økt innsikt og trygghet i sin egen yrkesrolle
- vise et selvstendig ansvar for ulike kontroll- og etterforskningsoppgaver innen fagfeltet
- vise forståelse og respekt for andre etaters risikobilde, prioriteringer, muligheter og begrensninger

4.2 Kunnskaper

Studentene har etter gjennomført utdanning kunnskap om:

- økonomisk kriminalitet og de negative konsekvenser denne har for det enkelte individ, foretak og samfunnet som helhet
- de ulike etaters samfunnsmandat og rolle
- etatenes hjemler for kontroll/etterforskning, inngrep, og reaksjoner
- taushetsplikt og muligheter for informasjonsdeling
- organisering og gjennomføring av tverretatlig samarbeid
- plikter og/eller straffebestemmelser knyttet til
  - verdipapirhandel
  - skatt og avgift
  - toll
  - regnskapsovertredelser
  - regnskapsførervirksomhet og revisjon
  - arbeidsvilkår
  - bedrageri
  - tyveri, underslag og økonomisk utroskap
  - korrupsjon
  - heleri, selvvask og hvitvasking
  - konkurs
- hypotesetenkning, påvirkningsfeller og justisfeil
- forebygging
- etterretningsprosessen og kunnskapsstyrte beslutninger
- sikring og fratakelse av verdier, både i sivilt- og straffespor

Studentene har etter gjennomført utdanning kjennskap til:

- avhørsmetodikken KREATIV
- nyere betalingstjenester
- opptreden og presentasjon i retten
- muligheter for samarbeid med private og/eller ideelle aktører
- internasjonalt samarbeid

4.3 Ferdigheter

Studentene kan etter gjennomført utdanning:

- redegjøre for likheter og ulikheter i etatenes samfunnsmandat og lovregulering

- redegjøre for forebyggende arbeid, etterforskning/kontroll og inngrepshjemler på et grunnleggende nivå
- delta i et tverretatlig samarbeid
- identifisere mulige straffbare forhold
- identifisere muligheter for utveksling av informasjon mellom etatene
- bidra til utarbeidelse av kontroll-/etterforskningsplan
- bidra til å tilskjære saker for å jobbe mest mulig effektivt, kunnskapsstyrt og formålsrettet
- bidra til at det kan foretas et begrunnet valg om saken skal følge straffe- og/eller forvaltningssporet
- bidra til å planlegge og gjennomføre intervjuer/avhør
- bidra til sikring og fratakelse av verdier både i sivilt- og straffespor
- presentere funn/bevis for samarbeidspartnere

5 Organisering og arbeidskrav

Studiet er organisert som et deltidsstudium med samlinger og studiearbeid utenom samlingene. Utdanningen er anslått til ca. 420 timer. I dette ligger deltakelse i undervisning, individuelt arbeid, gruppearbeid, nettbasert arbeid og litteraturstudier. Arbeidsmåtene i studiet skal bidra til å gi studentene godt læringsutbytte, og særlig belyse sammenhengen mellom teori og praksis og utvikle gode samarbeidsformer mellom etatene. Det legges vekt på varierte arbeidsformer med stor grad av studentaktivitet og arbeid i tverretatlige grupper. Det anbefales at studentene gjennomfører instruktøroppgaver/ undervisningsoppgaver lokalt og/eller sentralt underveis i studiet.

Samlingene utgjør inntil ni samlingsdager som kan fordeles over kortere og lengre tid. Det er obligatorisk å delta på samlingene.

En nettbasert læringsplattform benyttes i administrering og pedagogisk gjennomføring av studiet.

Studentene kan velge å fokusere på ett av to temaer; arbeidsmarkeds kriminalitet eller generell økonomisk kriminalitet. Dette innebærer et skriftlig arbeidskrav som omhandler valgt tema hvor studentene skal fordype seg i aktuelt pensum og bruke dette i besvarelsen av oppgaven.

5.1 Arbeidskrav

Følgende arbeidskrav må være godkjent før studentene får avlegge eksamen:

- En individuell, digital test.
- Et individuelt fagnotat (1500 ord +/- 10 %). Dette notatet skal omhandle et tema innenfor studentens valgte fokusområde; enten arbeidsmarkeds kriminalitet eller generell økonomisk kriminalitet.
- En gruppeoppgave (3000 ord +/- 10 %).

6 Vurdering

Studiet avsluttes med en individuell 6 timers skriftlig hjemmeeksamen. Det benyttes karakterene bestått/ikke bestått.

7 Pensum¹

7.1 Obligatorisk felles litteratur (1063 sider)

Obligatorisk pensum omfatter både obligatorisk pensumlitteratur og obligatorisk nettbasert læringsinnhold inntatt i den elektroniske læringsplattformen. Alt læringsinnhold på læringsplattformen er obligatorisk med mindre annet er angitt, og dette materialet vil ikke overstige 20 timer.

- Alalehto, T., Larsson, P., & Korsell, L. (2014). Från småfisk till global katastrof: Ekonomisk brottslighet på 2000-talet. I T. Alalehto, P. Larsson, & L. Korsell (Red.), *Økonomisk brottslighet. En nordisk reader*. (ss. 25-46). Lund: Studentlitteratur. (22 sider).
- Arbeids- og sosialdepartementet. (2021). *Strategi mot arbeidslivskriminalitet*. Oslo: Departementet. Ss. 3-48 (45 sider).
- Arbeids- og velferdsdirektoratet. (2020). *Rundskriv - Lov om folketrygden § 21-3, §21-4 1. ledd, §21-4a*. Oslo: Direktoratet. (21 sider).
- Bernt, J., & Rasmussen, Ø. (2010). *Frihagens forvaltningsrett* (2. utg.). Bergen: Fagbokforlaget. Kapittel 6.3. (20 sider).
- Bjelland, H. F., & Vestby, A. (2017). It's about using the full sanction catalogue: On boundary negotiations in a multy-agency organised crime investigation. *Policing and Society*, 27 (6), Ss. 665-668 (14 sider).
- Bjerknes, O., & Fahsing, I. (2018). *Etterforskning: Prinsipper, metoder og praksis*. Oslo: Vigmostad&Bjørke AS. Ss. 112-114, 310-315 & 346-376. (40 sider).

---

¹ Pensumliste oppdatert juni 2021.

- Bjerknes, O., & Johansen, A. K. (2009). *Etterforsningsmetoder: En innføring*. Bergen: Fagbokforlaget. Kapittel 2. (31 sider).
- Bjørger, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget. Ss. 25-41. (17 sider).
- Det sentrale samarbeidsforum. (2018). *Avtale om samarbeid. (Med samtlige vedlegg, unntatt Retningslinjer for bistandsrevisor)*. [Samarbeidsavtale mellom riksadvokaten, politidirektøren, ØKOKRIM-sjefen, skattedirektøren, direktøren for Nav, direktøren for Arbeidstilsynet og tolldirektøren]. (18 sider).
- Fahsing, I. A., & Rachlew, A. (2015). Politiavhøret. I R. Aarli, M.-A. Hedlund, & S. E. Jebsen, *Bevis i straffesaker: Utvalgte emner*. Oslo: Gyldendal juridisk. Ss. 233-246. (14 sider).
- Fredriksen, S. (2017). *Norm, skyldkrav og straffetrussel. Utvalgte emner fra spesiell strafferett*. Oslo: Gyldendal. Kapittel 10.1-10.3, 10.6-10.7, 13.1-13.2 & 14. (53 sider).
- Harboe, E., & Bugge, M. B. (2017). *Skatteforvaltningsloven: Kommentartutgave*. Oslo: Universitetsforlaget. Ss.193-194, 289-309 & 374-393. (43 sider).
- Høylye, K., Kristensen, R., & Opsahl, H. (2015). *God regnskapsføringsskikk: Med kommentarer til lov og standard* (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk. Kapittel 2.2.3, 3.1.1 & 3.5.3-3.5.4. (13 sider).
- Johansen, A., & Stueland, E. (2020). *Arbeidsmiljøloven: Kommentarer og praksis* (3 . utg.). Oslo: Gyldendal. Ss. 95-112, 125-148, 1186-1236 (93 sider)
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2014). *Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet (2011-2014). Tiltak 11. Anbefaling: Fratakelse av utbytte fra økonomisk kriminalitet: Utredning av mulige samarbeidsformer mellom politiet/påtalemyndigheten, kontrolletatene og Statens innkrevingssentral*. Oslo: Departementet. Ss. 4-20, 35-37 & 44-47. (24 sider).
- Kjelløkken, R., Granvang, T., Bruu, B., Ellefsen, A. & Nakstad, E. (2021). *Revisorloven og revisjonsforordningen Kommentartutgave*. Oslo: Fagbokforlaget. Ss. 14-15, 231-23,6 318-322. (10 sider).
- Knutsson, J., & Søvik, K.-E. (2005). *Problemorientert politiarbeid i teori og praksis. (PHS Forskning 2005:1)*. PHS. Ss. 10-19, 45-47, 59-60, 65-68 & 75-78. (23 sider).
- Matningsdal, M. (2015). *Nytt i ny straffelov*. Oslo: Universitetsforlaget. Kapittel 17 & 24.5.1-24.5.2. (4 sider).
- Matningsdal, M. (2017). *Straffeloven: De straffbare handlingene kapittel 17-31 - kommentartutgave*. Oslo: Universitetsforlaget. Ss. 1008-1013. (6 sider).

- Myhrer, T.-G. (2015). *Kvalitet i etterforskning*. Oslo: Politihøgskolen. Ss. 21-79. (59 sider).
- Myklebust, T. (2011). *Innføring i finansmarkedsrett*. Bergen: Fagbokforlaget. Kapittel 25-25.3.5. (25 sider).
- Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter (NTAES) (2020). *Situasjonsbeskrivelse 2020 Arbeidslivskriminalitet*. Oslo: ØKOKRIM. Ss 5-27 (25 sider).
- Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter (NTAES). (2018). *Mer effektiv sanksjonering*. Oslo: ØKOKRIM (103 sider).
- Nasjonalt tverretatlig analyse- og etterretningssenter (NTAES). (2017). *Nyere betalingstjenester - trusselvurdering*. Oslo: ØKOKRIM (15 sider).
- NOU 2017:5. (2017). *En påtalemyndighet for fremtiden, Påtaleanalysen*. Oslo: Departementenes servicesenter. Vedlegg 1. (24 sider).
- OECD. (2012). *International Co-operation against Tax Crimes and Other Financial Crimes. A catalogue of the main instruments*. Paris: OECD. Ss. 13-21. (9 sider).
- Politidirektoratet. (2014). *Etterretningsdoktrine for politiet: Versjon 1.0*. Oslo: Direktoratet. (42 sider).
- Rachlew, A. (2009). *Justisfeil ved politiets etterforskning; Noen eksempler og forskningsbaserte tiltak*. (Doktoravhandling), Det Juridiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo. Del 1. (38 sider).
- Rui, J. (2014). *Forbudet mot dobbel strafforfølgning («ne bis in idem»): Forhandlingene ved det 40. nordiske juristmøtet i Oslo 21.-22. august 2014*. Oslo: De nordiske juristmøter. Del 1., ss.355-370. (16 sider).
- Rui, J. (2017). Fra menneskerettighetsdomstolen. *Tidsskrift for strafferett*, 17(1), ss. 57-65. (12 sider).
- Rød, A. (2015). *Endring: Systeminspirert ledelse i praksis*. Oslo: Flux forlag. Ss. 153-172. (20 sider).
- Stordrange, B. (2014). *Forbrytelser mot vårt økonomiske system* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget. Ss. 15-17. (3 sider).
- Stub, M. (2011). *Tilsynsforvaltningens kontrollvirksomhet: Undersøkelse i beslag i feltet mellom forvaltningsprosess og straffeproses*. Oslo: Universitetsforlaget. Kapittel 2.2.1-2.2.4 & 9. (40 sider).
- Toll- og avgiftsdirektoratet. (2021). *TollABC*. Kapittel §3-1, §12-1, §13-1 til §13-4, §13-7 til §13-9, §13-12, §14-8, §16-2 til §16-15. (33 sider).
- Vevstad, V. (Red.). (2010). *Utlendingsloven: Kommentartutgave*. Oslo: Universitetsforlaget. Ss. 120-123. (4 sider).

Wegner, R. (2015). *Strafferett: Alminnelig del* (2. utg.). Oslo: Vett&Viten. Ss. 27-28, 79, kapittel 9.6. (11 sider).

ØKOKRIM. (2015). *Nasjonal veileder for informasjonsdeling mellom kontrolletatene, politiet og private for å bekjempe økonomisk kriminalitet*. Oslo: ØKOKRIM. (45 sider).

ØKOKRIM.(2020). *Trusselvurdering 2020*. Oslo: ØKOKRIM Ss. 3, 8-22, 33-54 (29 sider).